

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

VIII. ARG.

STOCKHÖLM, 15 JANUARI 1919

N:r 2.

Kvinnornas enhet.

Kvinnor måste nu arbeta och tänka för andra kvinnor.

Vi stå nu vid den öppnade dörren. Den kommunala rösträtten ha vi fått i full utsträckning och den politiska är oss lovad. Men de, vilkas motstånd nu säges vara uppgivet, ha så många gånger förr svikit våra förhoppningar, att det ej är underligt om många av kvinnorna ej våga tro på ett givet ord. Men om verkligen checken löses in, med full valuta och utan några avdrag, så måste man fråga sig, varför nu och varför inte i våras? Har något skäl tillkommit, som inte fanns förra året och något hinder undanröjts, som då var absolut oöverkomligt?

Glädjen över framgången blir inte så litet förbittrad därav, att det så tydligt synes att "jaet" icke givits på grund av någon ökad förståelse av kvinnornas strävanden, av aktning för den svenska kvinnan som medmänniska, av erkänsla för den duglighet, tålmod och ansvarskänsla hon visat i allt sitt arbete, inte endast under dessa sista så ytterst prövande år.

Vi stå här i landet nu inför stora förändringar, omgrupperingar och nydaningar. Svårt blir det för stora skaror av nykomlingar på det politiska området att finna sig till rätta. Många kvinnor, även av de mer intresserade, ha känt sig hemlösa mellan de nu existerande partierna. Och de bli det kanske alltjämt, även sedan förändringar komma att ske, partigränser omregleras och nya grupperingar växa fram. Men fristående eller i samverkan med det politiska parti, de mest sympatisera med, få kvinnorna icke släppa den förbindande enheten dem emellan. De behöva den ännu länge, kanske under generationer. Blir kvinnornas tillskott i det politiska livet endast en ökning av siffrorna i mängden, ungefär jämnt fördelat på alla håll, då kommer säkerligen med en viss besvikenhet att spörjas: "Var detta det hela? Var detta det nya tillskott, kvinnorna skulle komma med, av många fruktat som en fara, av andra välkomnat som gryningen till en ny dag. Betydelsen av deras inflytande blir i hög grad beroende av, hur de förstå det gemen-

Kvinnornas uppgift i det politiska livet blir att verka försonande mellan partierna, genom att föra in mera humanism och mera sant partisinne, men inte genom ljumhet eller som en reservkår av överlöpare. De skola sprida upplysning i hem och skolor och lära den uppväxande generationen arbetets betydelse. Det är i denna förhoppning vi hälsa kvinnorna välkomna.

Ur statsrådet Löfgrens tal på Frisinnade Kvinnors landsmöte den 10 januari.

samma för dem alla, om de bli sig själva och sin innersta livsuppfattning trogna. De etiska idéerna måste bäras upp av alla de svagares samlade styrka under trycket av en världsåskådning, där makt alltför länge gått före rätt, för att i en handvändning kunna bli rättvis och human.

Ett nytt samhälle, nytt samfund blir, trots alla reformer på papperet, inte skapat förr än vantrevnaden av att leva i ett samhälle så ofullkomligt som vårt, blir något verkligt känt, verkligt förnummet av en var av oss.

I tusental vandra kvinnorna nu ut från hemmen till arbetsplatserna. Och arbetsplatsen, på vilken det offentligas öga vilar, blir bättre och bättre ordnad. Men hemmet, bostaden, som ännu är de allra flesta kvinnors arbetsplats, vilket inferna är det icke för hundraden och åter hundraden av dem, genom trångboddhet, överbefolkning, smuts, brist på luft, mörker och elände.

Allt för få veta hur det faktiskt är. Solidariteten måste växa sig så stark, att kvinnokönets smärta blir ens egen smärta, dess förnedring ens egen förnedring. Och dess människovärde ens eget. Det borde aldrig kunnat sagts att kvinnor mot kvinnor varit hårdare och mer oförstående än män någonsin varit.

På teatern här i Stockholm har under höstens lopp några gånger givits Anne Charlotte Lefflers "Sanna kvinnor". Lika enstämmig som press och kritik varit i lovord över den konstnärliga framställningen, lika enstämmigt har stycket avfärdats såsom föråldrat, otidsenligt, förlegat. Då jag nu efter många år såg det, slog det mig hur förhastat detta omdöme är. De frågor som kommo upp i debatten på 80-talet ha ännu inte slutgiltigt besvarats. Kvinnornas likställighet inför lagen är ännu inte ett faktum, den eko-

nomiska frågan är långt ifrån ordnad, den sexuella knappast börjad.

När det på allvar tagits itu med mänsklighetens stora problem, då världen lärt konsten att leva på rätta sättet, d. v. s. "mig väl och ingen illa", då det finns "bröd åt alla och rosor även", då behöves ingen fackorganisation och icke heller någon kvinnorörelse. Då den samhörighetskänsla blivit verklighet, som fått så vackert uttryck i Fredrika Bremers ord om "ett syskonliv, i vilket alla människor erkänna varandra såsom barn av samma fader, födda att med varandra dela samma arv av gott och glädje".

När skola kvinnorna, alla kvinnor i alla länder, förstå detta? Och förstå att medborgarrätten är endast första steget. Sedan gäller det inse, att deras egen mening av livet, av prövning och sorg eller framgång och glädje utformade erfarenhet är det värdefulla tillskottet. Att bli eko av andras tankar, viljelösa eftersägelse, nummer i en massa, för varken dem eller världen framåt.

Hittills ha kvinnorna fått lära sig att deras högsta plikt var att göra sina barn lämpade för världen.

Efter alla stormar, efter all nöd och kvidan, bortom allt mörker, gryr månne nu den dag då kvinnorna få söka göra världen lämpad för sina barn?

E. H.

Skola de äntligen få det bättre?

Civilministern hemställer om bemyndigande för de förut tillsatta sakkunniga för småskolläraarnas pensionering att även verkställa utredning och förslag angående pensionering av offentligt anställda sjuksköterskor och barnmorskor.

Böra kvinnorna ha ett eget tidningsorgan?

En fråga, som kvinnornas nu förändrade plats i samhället gjort aktuell.

Rösträtt för kvinnor behöver icke längre arbeta för den mission, som tidningen kom till för, nämligen att med ideliga hammarslag spika in i medvetandet rättvisan av kvinnornas krav på rösträtt och behovet av den. Men nu, då vi stå inför detta mål, resa sig alla de andra, som kvinnan med sin bestämmanderätt i samhället skall få hjälpa till att lösa. Arbetet blir nu ihärdigare än någonsin, nu först kommer ju den arbetsbörda kvinnorna bett om. Och ännu så länge finns det speciella kvinnofrågor, som böra ventileras i Rösträtt för kvinnor spalter, liksom vår tidning, i likhet med de övriga kvinnotidningarna av mera facklig art (d. v. s. icke moder, förströelse och av mera utpräglat litterärt) blir organ för den upplysningsverksamhet, som allttjämt kräves.

Men redan har på insändareavdelningen i en daglig tidning en röst höjts för att mana till utgivandet av en större kvinnotidning, i vilken alla de nu existerande, även föreningstidningar etc., skulle uppgå.

Och nu är frågan den: skola kvinnorna sätta in krafter på förverkligandet av detta projekt eller skola de tvärtom helt dra sig till den dagliga eller periodiska, tills vidare mest "maskulina" pressen?

Undertecknad för sin enskilda del röstar icke för en utvidgad, mera stort anlagd kvinnotidning. I manliga kretsar hör man uttala, nästan med förvåning över att denna synpunkt inte är självfallen, att kvinnorna från och med nu icke böra hålla sig avskilda som en kvinnogrupp, utan böra som människor och medborgare efter tvång och kallelse blanda sig i samhället. De skulle alltså uttala sig om de frågor, som alltjämt röra dem som kvinnor, i den allmänna pressen, som varken är manlig eller kvinnlig. De skola själva, menar man på det hållet, arbeta bort uppfattningen om ett "könsstreck" och aldrig kan den synen på kvinnan — som kvinna och icke människa i samhället — bortarbetas, om kvinnorna fortfara att själva understryka den.

Därtill komma de rent praktiska svårigheterna med en samlande kvinnotidning. Icke tekniskt — kvinnor ha tvärtom visat sig mycket lämpliga som journalister, både här och i utlandet. Men snarare ekonomiskt, ty om kvinnorna allt mer föras ut i samhällsvimlet, försvinner av sig själv känslan av att vara en kast för sig (något som naturligtvis icke har samband med

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad med undantag av juli och augusti månader.

Redaktör: VERA V. KRÄMER.

Redaktionskommitté:
ANN MARGRET HOLMGREN,
EBBA PALMSTIERNAN,
ESTER BRISMAN.

Redaktion och Exp.: 24 Brunkebergstorg¹

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.
Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Röstträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1919 Kr. 2:50.

Lösennummer 15 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av kr. 3:25 i postanvisning till tidningens exped.

Annonspris: 10 öre per mm. å sista sidan, 15 öre å de övriga. Vid längre tids annonsering rabatt.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

24 Brunkebergstorg¹, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 86 00.

Öppen vardagar kl. 1-4.30 e. m.

samt fredagar kl. 6-8 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1-3 e. m.

kvinnors mer och mindre individuellt kvinnliga själsläggning) och intresset för en kvinnotidning skulle minskas, samtidigt som intresset för den allmänna dagspressen skulle ökas.

Å andra sidan ha kvinnor rätt i, att dagspressen ännu ägnar för litet utrymme åt deras frågor, den mängd av kvinnofrågor, som ännu äro olösta. Under rösträttsarbetet har det visat sig, vilken avoghet vissa tidningar visat mot införande av den minsta rösträttsnotis och vilket snålt utrymme de offrat åt vitala kvinnofrågor, medan stora spalter ägnats oakaktuella och sannerligen inte roliga s. k. kulturskildringar över allsköns 1700-talsgubbar.

Om samma avoghet fortfarande, måste kvinnorna givetvis ha ett organ, där deras angelägenheter kunna föras fram. Men frågan är, om denna avoghet inte måste brytas, när nu kvinnorna bli helt medborgare i staten? Och finns den alljämt, skall den då inte besegras på stridsplatsen själv, i den dagliga pressen?

Saken kan ses från flera håll, och det vore av stort intresse att höra vad kvinnorna själva mena om detta: egen tidning eller dagspressen?

V. v. K.

Nya kvinnliga stadsfullmäktige.

I Gävle ha omvalts folkskollärarinna Elsa Bengtsson och Anna Sundbom. Den förra gick in på de frisinnades, den senare på de moderatas lista. Fröken Bengtsson innehar för övrigt åtskilliga kommunala uppdrag. Hon är medlem av folkskolestyrelsen och dess pedagogiska nämnd, av barnvårdsnämnden, fosterbarnsnämnden, barnvårdsbyrån och pensionsnämnden. Så är hon ordförande i stadens Vita bandsavdelning och flitig skribent i dess tidning.

Fröken Sundbom är medlem av fattigvårdsstyrelsen.

I Kristianstad omvaldes å den moderata listan fröken Anna Lundqvist. Fröken Lundqvist är tillika medlem i fattigvårdsstyrelsen, barnvårdsnämnden, folkskolestyrelsen, pensionsnämnden och livsmedelsstyrelsen. Å den liberala listan nyvaldes fröken Anna Jönsson. Fröken Jönsson är även medlem i fattigvårdsstyrelsen och hälsovårdsnämnden. I livsmedelsstyrelsen har även omvalts fru Elsa Nordlund.

Till kommunalfullmäktige i Ronneby landsförsamling har insatts ytterligare två kvinnor, fru Betty Andersson och fröken Rebecka Svensson.

Män och kvinnor, samlade till möte i Stockholm den 8 januari 1919 med anledning av centralstyrelsens för Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt årsmöte, uttala sin glädje över att vid lösningen av den kommunala rösträttsfrågan kvinnorna utan någon som helst inskränkning fått samma rättigheter som männen såväl i fråga om rösträtt och valbarhet till alla kommunala institutioner som ock i fråga om rösträtt till första kammaren samt sin säkra förhoppning att kvinnorna likaledes, så snart det enligt grundlagen blir möjligt, komma att på samma villkor, som bliva gällande för män, erhålla rösträtt till andra kammaren samt valbarhet till riksdagens båda kamrar.

Sveriges kvinnor vänta att under innevarande års riksdag proposition om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor på samma villkor som för män skall förklarats grundlagsenligt vilande.

Det är med känslor av djupt ansvar L. K. P. R. ser framåt till kvinnornas politiska fullmyndighet. Vi känna som vår närmaste och största uppgift att göra vad i vår makt står för att Sveriges kvinnor må alltmera rättfärdiga det förtroende, som kommer att visas dem, må med allt klarare insikt begagna sin politiska medbestämmanderätt till beredande av ökad säkerhet för vårt lands självständighet genom en internationell rättsordning till kulturella, materiella och sociala framsteg, till vinnande av en tryggad ekonomisk ställning åt alla arbetande män och kvinnor, till ökat samhälleligt ansvar, så att intet barn behöver bli undernärt och vanvårdat och sålunda växa upp till en mindervärdig samhällsmedlem.

L. K. P. R:s medlemmar, vilket parti de än tillhöra, omfatta dessa strävanden och vilja söka, så gott vi det kunna, påverka alla Sveriges kvinnor att i denna anda tjäna sitt land.

Resolutioner antagna vid centralstyrelsemötet den 8 och 9 januari 1919.

L. K. P. R:s 15:de centralstyrelsemöte.

D:r Karolina Widerström omvald till Landsföreningens ordförande.

Centralstyrelsemötet i år var talrikt besökt. Över åttio representanter för ett femtiotal olika föreningar och länsförbund samlades på morgonen den 8 jan i K. F. U. K:s lilla sal. Landsföreningens ordförande d:r Karolina Widerström hälsade mötesdeltagarna välkomna och påminde därvid om de viktigare händelserna på rösträttsens område under det senaste året. Danmarks kvinnor ha fått representanter i såväl landstinget som folkettingen, i England ha kvinnorna fått rösträtt och valbarhet, i Belgien och i Holland står frågan inför en snar lösning. Vidare påmindes om vår rösträttsfrågas fall vid 1918 års lagtima riksdag, men därjämte erinrades om det hoppfulla läge i vilket frågan nu kommit genom urtímans löfte att under detta års riksdag fatta beslut om kvinnornas rösträtt. En för kvinnorna ytterligt viktig och fördelaktig reform har genomförts genom det nyligen fattade beslutet om den graderade skalans avskaffande vid de kommunala valen och personlighetsprincipens genomförande. Kvinnorna ha också fått valbarhet till landstinget.

Till sekreterare vid mötet valdes fru Ester Brisman, fröken Karin Blomdahl, fröken Gertie Söderberg, fröken Hélène Philipson och fröken Tilly Borg. Till protokolljusterare valdes fru Maria Bolin och fröken Ada Molin. Till presskommitté utsågs fru Frigga Carlberg, fru Maja Strandberg och fröken Elin Wahlquist och till pressreferenter fru Hilda Sachs och fru Elin Wägner. Till medlemmar av L. K. P. R:s verkställande utskott valdes enhälligt friherrinnan Ebba Palmstierna, doktor Gulli Petrini och fru Anna Wicksell samt till suppleanter fru Ester Brisman och fru Gerda Planting-Gyllenbåga. Till ordförande omvaldes enhälligt doktor Karolina Widerström.

På ordförandens förslag avsändes till regeringen följande telegram:

"Excellensen Edén, Stockholm.

L. K. P. R:s centralstyrelse, samlad till årsmöte, hembär till regeringen ett varmt tack för initiativet till att kvinnorna genom urtima riksdagens författningsreform blivit i kommunalt hänseende likställda med männen och till det bindande löftet om politisk rösträtt och valbarhet."

Till centralstyrelsens hedersledamot fru Ann Margret Holmgren sändes en blomsterhyllning med följande hälsning:

"Med vemod över att sakna dig ibland oss sända vi en hälsning buren av innerlig tacksamhet för den insats av uthållighet och tro på slutlig seger du ingjutit i vårt arbete för frihet och människorätt."

Landsföreningens sekreterare, fröken Signe Jacobsson, redogjorde för Landsföreningens arbete under året. Lokalföreningarnas antal utgör 240, varav 23 filialer, 8 nya rösträttsföreningar och en lokalavdelning av männens F. K. R. har bildats under året. Föredragsturnéer ha företagits av fru Gerda Planting-Gyllenbåga i Jönköpings och Kalmar län, i Älvsborgs län av fru Emma Aulin och av fru Gerda Hertzman-Ericson i Östergötlands och Kristianstads län.

Efter ett anförande av fröken Anna Lindhagen beslöt centralstyrelsen att ansluta sig till svenska sektionens av internationella kvinnokommittéens för varaktig fred upprop om samling kring Wilsons fredsprogram, i vilket kvinnokommittéer i England, Ungern och Tyskland redan instämt.

Till representanter i C. S. A. omvaldes fröken Anna Whitlock, fru Gerda Planting-Gyllenbåga, fru Kristina Borg, fru Leonora Odencrants och fru Mary von Sydow.

Friherrinnan Ebba Palmstierna redo-

gjorde för de Bergman-Österbergiska samhällskurserna under det gångna året. Den allmänna sjukligheten och dyrtiden ha visserligen i någon mån hämmat upplysningsverksamheten, men likväl ha ganska omfattande föredragsturnéer anordnats i Jönköpings, Kalmars, Östergötlands, Kronobergs, Blekinge och Kopparbergs län. Fröken Tilly Borg, som är föreståndarinna för kurserna, har hållit 121 föredrag på 50 platser och fröken Emma Aulin, Jönköping, fru Maja Strandberg, Ystad, fru Svealand, fru Ellen Hagen, Uppsala, fru Gerda Hellberg, Karlstad, d:r Gulli Petrini, Stockholm, fru Ella Billing, Stockholm, och för Norrland fröken Anna Grönfeldt, fröken Märta Bucht, fru Gerda Modén och fröken Hilma Blomstrand.

Sedan redogörelse lämnats för Röstträtt för Kvinnor, L. K. P. R:s artikelserie och medarbetarskapet i Jus Suffragii upptogs ämnet "Bör icke den svenska kvinnorösträttsens historia skrivas snarast möjligt?" Inledarinna var fru Augusta Widebeck, som livligt och övertygande visade vikten av att alla gömda dokument rörande de gångna årens arbete samlas och genomgås för utgivande av en historik. Förslaget diskuterades med varmt intresse, och det uppslaget framkastades att detta för de svenske framkastades så betydelsefulla skede säkert skulle bli sannast och kraftigast belyst om flera personer skildrade olika sidor därav.

Eftermiddagens förhandlingar inleddes med en redogörelse av fru Emilia Bromée över lagberedningens förslag till revision av giftermålsbalken, för vilket förut är redogjort i denna tidning, varefter fröken Anna Kleman inledde det sista ämnet för dagen: "Kvinnornas intressen i Nationernas förbund".

För icke länge sedan, yttrade talarinnan, ansågs ett nationernas förbund vara en förryckt idé, numera är det de första statsmäns förslag, och det torde finnas få människor, som kunna tänka sig världens framtid utan ett sådant. Frågar man vad ett sådant förbund skall grunda sig på, se vi ej annat än detsamma, som det vi hoppas för nationalstaterna: frihet och självbestämmanderätt. Likaberättigande för alla, på detta grundar sig vårt politiska liv — samma grunder, på vilka kvinnorna kommit fram. Framst av allt ha kvinnorna att arbeta på fredens sak och härvid ha de en särskild punkt att hålla sig vid: avskaffandet av den allmänna värnplikten, som för övrigt redan kommit i misskredit, då man insett faran av ett folk i vapen.

Redan länge ha folken bundits vid varandra genom tusen trådar. Ett sådant sammanhållningsband utgjorde Bernkongresserna, som arbetade för en del punkter, vilka direkt berörde kvinnorna och som inverkade på lagstiftningen i alla nationer. Vi kunna då liksom arbetarna fordra vår rätt, t. ex. kräva likställighet i fråga om pensioner, vilket då kan betyda mycket. I denna månad ordnas en internationell konferens, där även frågor om kvinnor och barn tas upp, bl. a. frågan om lika lön för lika arbete.

Detta spörsmål har som bekant blivit under kriget mer aktuell än någonsin och en fransyska, m:me Duchêne har vänt sig till kvinnorna i alla länder för att förmå dem betänka vad som kan göras mot att kvinnorna, som under kriget gjort männens arbete för lägre löner, nu skulle stå dem i vägen som illojala konkurrenter. Hon föreslår en internationell aktion för att statistiskt utreda lönerna, väcka kvinnorna för frågan samt att vid fredsslutet kvinnor från alla länder skulle föra

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

fram och få avslutad en överenskom- melse om lika lön för lika arbete. I händelse vår regering kommer med, borde den ha att framföra ett uttalande i denna riktning från oss.

Minna Cauver har yttrat: Förutom allt annat som nu vilar på de tyska kvinnorna, måste de också arbeta på sin rätt. Om de förbli likgiltiga, sjunka också de demokratiska begreppen, om de bli opolitiska blir den demokratiske idén utan kraft, det ges uppgifter, som ej kunna lösas utan världens kvinnor.

På anförandet följde en kort diskussion, varefter förhandlingarna avslutades.

*

På aftonen var i K. F. U. M:s högtidsklädda sal anordnat ett offentligt möte, som var mycket talrikt besökt.

Den förste talaren var prof. *Knut Kjellberg*.

Den del av författningsrevisionen, som givit kvinnorna den kommunala likställigheten, är nu färdig, och vägen ligger öppen till den politiska. Vi börja arbetet på det nya Sverige, där alla äro med. Det vi framför allt behöva är att få fram det mänskliga mellan folk och individer. Statsformer kunna göras om, men vad som är ännu viktigare är att människorna själva förbättras, så att det blir en ny anda, som fyller de nya formerna. Det tar tid att få bort ur människornas inre det som kunnat dana och upprätthålla det gamla.

Vilken insats skola nu kvinnorna göra i detta värv? När man ser på vad som suggererar massorna, då äro män och kvinnor lika, det är i det dagliga arbetet, då det mer gäller det personliga, som skilnaden kommer fram. Kvinnorna ha gjort mycket arbete för bildning och upplysning, men även deras stora flertal behöver väckas, vi måste visa på behovet även för dem att ej bli blott fackmänniskor utan människor med intressen för medborgerliga ting.

På det politiska området är det diskussion och sensationer, och därför samlas folk till valmöten, men det är i de lugna mellanperioderna, som kunskap måste spridas. Demokratin segnar nu, men denna demokrati måste kultiveras. På det politiska området gälla två strömningar: behoven och önskingarna, som utgöra drivkraften, samt insikten, erfarenheten och eftertanken, som äro belysningen i samhällslivet. Den första får se till att ej ljuset fattas. Även hos oss finns mycken bristande humanitet och legaliserad orättfärdighet. De som äro utsatta för den känna den djupt i sina själar. Där ha vi striden: på den ena sidan drivkraften, på den andra insikten, men där saknas behovet. Skola kvinnorna behöva gå den långa väg männen gått? Vi vilja ha fram humanitetens anda, som jag tror ligger djupare hos kvinnan. Det är den som tarvas Europas folk. Höfding har sagt att medan människorna vandrat på jorden ha gudarna humaniserats och religionerna moraliserats, långsamt, men det har dock gått. Det gäller att få fram det som glömts i lagstiftningen, det som rör barnen och hemmet, kvinnliga tänkesätt måste komma med, och det måste arbetas fram en själskultur. Vår kultur sprack, och det är en oerhörd uppgift att skapa om människorna från barn- domen, så att kriger blir omöjligt. Det kräves stora reformer i undervisningens anda för att immunisera de upp- växande mot förbannelsens frön, att ge dem tro på ideell kraft, ej på pengar och kanoner, och detta är kvinnornas uppgift. För de bildade kvinnorna gäller det att få alla med i att djupt anamma den goda medborgarandan. Rättfärdighet och människokärlek, här ha kvinnornas insats sin största betydelse, då de nu för samhällets skull fått sin medborgarrätt.

Föredraget mottogs med det livligaste bifall.

Fröken *Anna Lindhagen*, som talade därefter, började med att erinra om de sjutton år, som kvinnorna bedrivit sitt ganska enformiga rösträttsarbete, men kände att just emedan det innebar vedermödor borde de hålla ut. Det politiska livet är ej mera omslutet av det skimmer, varmed man förr omgav det. Striderna äro mer intensiva. Det nya kvinnorna ha att komma med är emellertid att de äro mindre utledna än männen på dessa mindre. Kvinnorna ha ett särskilt intresse att bevaka, det är att komma in i nämnder i det kommunala och i utskotten i riksdagen, ty det är där allt avgöres, annars bli de blott voteringsmaskiner och kunna ej inverka.

På en andlig skillnad mellan män och kvinnor tror jag dock, yttrade talarinnan, och det är att kvinnor tycka mera att det är synd om människorna. De böra arbeta på att få bort fattigdomen, som förbittrar och förslöar, och bort med rikedom, därför att den bryter mot all verklig medborgaranda. De böra akta på hemvårdnaden, som vi behöva som ett pansar mot det yttre livet till skydd mot dess förgiftade pilar, vi böra bruka denna värld som brukade vi den intet, modigare säga vår mening, mindre böja oss för kompromissen och sålunda med renare vapen kämpa för ett nytt samhälle.

Sedan åhörarna hälsat detta anförande med applåder höll fru *Ellen Hagen* ett med mycket bifall åhört anförande, som, i likhet med den enhälligt antagna resolutionen, återfinnes på annat ställe i detta nummer.

Sista dagens sammanträden.

På torsdagsförmiddagen samlades man på nytt. D:r *Karolina Widerström* öppnade mötet, varefter d:r *Gulli Petrini* inledde frågan om Kvinnornas ställning till den kommunala författningsreformen och marsvalen.

Den kommunala rösträtten har genom den nyligen genomförda författningsändringen fått en helt annan gestaltning. Kvinnorna ha kommit i flertal och deras röster, ej längre grundade på skattesiffran, fått en helt annan betydelse. Då denna nya rösträtt kommer att tillämpas vid de kommunala val, som skola försiggå redan i mars, måste kvinnorna väl begagna tiden för att sätta sig in i förhållandena och fatta sin ställning. Att härvid verka ledande och upplysande är den uppgift, som nu närmast föreligger rösträttsföreningarna. Det gäller ej endast för de valberättigade att välja enligt sin åsikt i de kommunala frågorna, valet gäller också insättandet av medlemmar i första kammaren, och kvinnorna ha härvid valrätt på samma villkor som männen. Det är således även de politiska frågorna de oskolade böra sätta sig in i.

Kvinnorna ha också allt skäl att söka sådan upplysning, när den politiska rösträtten är dem så gott som utlovad. Även sedan vi fått den, äga dock männen kvar det oerhörda övertag de redan ha. En stor mängd frågor finnas, som ej kunna bli väl lösta utan att kvinnorna taga del i denna lösning. Vi veta bättre än männen kunna veta det, vilka kvinnliga kandidater, som bäst kunna representera oss. Vilka sociala frågor, som vi önska uppställda på programmen, böra vi i god tid överväga. Det är viktigare att betänka huru vi skola fylla dessa nära förestående uppgifter än att orda om i vad form föreningarna skola fortleva sedan vi fått rösträtt.

Inledningsanförandet avslutades med en rad praktiska anvisningar hur detta arbete bäst skall kunna bedrivas, och även under den därpå följande diskussionen framkommo många värdefulla meddelanden och förslag. Den stora moraliska skyldigheten mot samhället nu när kvinnornas röster betyda så ofantligt mycket mer än förut betonades livligt.

Meddelande gjordes om de upplysningskurser, som ordnats av Verkstäl-

lande utskottet och som ta sin början redan i denna månad i Stockholm. Kvinnor från alla politiska partier kunna få deltaga i dessa kurser, vilka komma att belysa en del viktiga kommunala frågor, varjämte de olika partiprogrammen komma att framställas av en talare från varje parti. Ett förslag framkom att dessa kurser såväl som de som ordnas på andra platser böra vara tillgängliga även för män, detta kamratskap i kunskapssökande och utbytet av meningar när diskussioner ordnas bör vara mycket värdefullt. (Den av mötet antagna resolutionen återfinnes sid. 2.)

*

Förhandlingarna på torsdagens eftermiddag började under fru *Anna Wicksells* ordförandeskap med ämnet Den kvinnliga ungdomens likställighet med den manliga i fråga om undervisning, som inleddes av fröken *Sigrid Kruse*.

Sedan långa tider tillbaka har mycket gjorts i vårt land för den manliga ungdomens högre undervisning. Flickskolorna ha arbetat sig fram till en hög ståndpunkt, men tillträdet till dem är närmast en social fråga, det är endast de mera välplacerade familjerna, som kunna sätta sina döttrar i dem. Bildningslusten finns på många håll, men vägen är stängd för mångt förstående sinne. Den utvägen kunde tänkas att de redan befintliga av staten underhållna gosskolorna öppnades även för kvinnliga lärjungar, men mera önskvärd torde en annan anordning vara, vid vilken man kunde tillgodose sig den erfarenhet, som redan vunnits under flickskolornas utveckling och vid vilken man även hade kvinnliga medlemmar i överstyrelsen. Det är ytterligt viktigt att kvinnorna komma att vara med om att ta hand om denna fråga.

Målet är måhända ganska nära. Fråga lär vara väckt om tillsättande av en kungl. kommitté för både gossars och flickors undervisning, för bildande av skolor med samma ekonomiska villkor och med tillträde för kvinnlig lärarkraft.

Lektor *Jenny Velander* yttrade att det är med största tillfredsställelse vi kunna hälsa denna reform, som av allt att döma ej kan låta länge vänta på sig och som så naturligt synes komma samtidigt med vår rösträtts framgångar. När vi närma oss att ta i besittning vår maktställning i samhället måste de manliga medborgarna ta hand om våra tillfällen till utbildning. Men det ligger vikt uppåt till kvinnorna själva se till på vad sätt detta sker och främst akta på att vi få kvinnliga representanter vid organisationen. Denna reform är icke endast en skolfråga, den är en demokratiseringsfråga av största betydelse. Lärarnas ställning och hur de komma att väljas är av största vikt, samt även om flickskolan skall ensidigt forma sig efter gosskolorna eller ta lärdom av de erfarenheter de redan befintliga flickskolorna arbetat sig till. Kvinnorna kunna riskera att få en svår underlåtenhetsynd på sina samveten om de ej i tid sätta i gång sin aktion för denna sak.

Av fröken *Wallerstedt* påpekades att man från lärarinnehåll sett med farhåga på den tid då staten skulle beröva flickskolan den frihet den hittills njutit av. Detta senaste år har dock ett omslag skett i denna uppfattning, och lärarinnorna se nu med gott hopp på den utsikten att staten tar detta steg.

D:r *Gulli Petrini* betonade att de redan befintliga kommunala mellanskolorna endast kunde vinna på att staten toge hand om dem. Med statens medel har ett stort slöseri bedrivits i de fall, då det i en del städer funnits skolor som äro helt små men ha en rad lektorer, så var t. ex. i Strängnäs förhållandet det, att om också alla stadens flickor fått tillträde till gosskolan hade den ändå ej flyttas. Men detta tillträde kunde ej beviljas, utan i stället

byggdes ett dyrbart läroverk för flickor. Då i Hudiksvall en anhållan gjordes att få sätta flickor i gosskolan, blev svaret nekande med den motiveringen att detta skulle ha utgjort ett orättvist gynnande av flickorna på en viss ort. Men staten har ju dock samskolor här och där. Då vid förra riksdagen lektor *Björck* väckte motion om utredning angående flickskolans övertagande av staten, avslogs frågan i första kammaren med att det vore ett större statsintresse att uppfostra gossar än flickor. En dylik utredning lär dock i alla fall komma till stånd. Det är av stor vikt att överstyrelserna ej bli enbart manliga, än så länge finns hinder i grundlagen för kvinnor att sitta i dylik styrelse, men mått och steg lära komma att tagas för att avlägsna dessa hinder.

Under den följande diskussionen påpekades att vi kunna ej tala om att universiteten äro verkligt öppnade för kvinnor, så länge studentexamen är så svårtillgänglig och dyrbart för den kvinnliga ungdomen. Om flickskolorna bleve statens, skulle lärarinnorna få en ej endast säkrare utan också friare ställning än vad de nu ha i de enskilda skolornas tjänst. Föräldrarna ha nu, påverkade av dyrtiden, blivit mera allmänt väckta för att staten måtte ta flickskolan om hand. De fråga sig varför en familj med döttrar skall ha så mycket drygare utgifter. Den uppgiften meddelades att i en stiftsstad där i gosskolan med 120 lärjungar 20 lärare finnas, har flickskolan med 150 elever endast 7 lärarinnor.

Fröken *Anna Brita Bergstrand* ansåg att den utvägen att öppna de nuvarande gosskolorna för flickor ej vore att förorda. Man tycks nu allmänt ha kommit till den uppfattningen att det är nödvändigt att en mera lättillgänglig undervisning, än vad som nu finns, ordnas för flickorna. Men en helt ny organisation är att föredra. Det säges att vi nu få en kommitté för folkskolans förstatligande — en nyhet, åt vilken alla kvinnor böra glädjas. Flickskolan har arbetat sig fram till en egen typ och har hittills hållit mycket på att bevara sin frihet, men denna frihet har redan minskats i mån som statsunderstödet ökats. Vi ställas dock ej inför något val. Det anses troligt att staten kommer att låta en del skolor leva fria med rikliga anslag och billiga avgifter och att de övriga skola övertas av staten och förlora anslagen. Skulle det från flickskolehåll svaras nej på dessa förslag, bli säkert svårigheterna snart mycket stora, gränsen för att få lärarinnor på de gamla villkoren är redan överskriden. Om vi vilja en demokratisering av samhället i dess helhet måste vi också vilja en demokratisering av våra flickskolor.

Följande resolution antogs:

Centralstyrelsen för L. K. P. R. uttalar sin förhoppning, att regeringen ville ta initiativ till åstadkommande av en lika gynnad ställning för flickorna som för gossarna med avseende på den högre undervisningen. I samband härmed vill centralstyrelsen framhålla nödvändigheten av att kvinnorna måtte bli vederbörligen representerade inom resp. överstyrelser och att förefintliga grundlagsenliga hinder härför snarast möjligt avlägsnas. Härefter förklarade ordföranden, d:r *Widerström*, centralstyrelsemötet avslutat. Fru *Maria Bolin* avtackade Verkställande utskottet å landsortens vägnar.

På aftonen var i Läkarsällskapets sal ett möte ordnat, vid vilket baron *Adelswärd* höll ett med största intresse åhört föredrag över ämnet "Nationernas förbund". Detta föredrag föreligger i tryck.

Efter mötet var i hushållsskolan vid Jakobsbergsgatan anordnad en enkel sällskaplig sammankomst.

Politisk upplysningskurs för kvinnor i Stockholm.

L. K. P. R. har nu halvtannat år tillbaka haft för avsikt att anordna en politisk upplysningskurs för Stockholms kvinnor. Men på grund av mellankommande hinder, tidens stora händelser, sjukdom och annat, har dess plan ej förrän nu kunnat realiseras. Och nu tycks också tiden mer än eljest vara synnerligen lämplig för politiska upplysningskurser, sedan den kommunala författningsreformen givit kvinnorna samma rättigheter som männen och i ett slag gjort större delen av Sveriges kvinnor till väljare i kommunen. Kursen i Stockholm kommer att börja den 21 jan. och pågå t. o. m. den 28 febr. med föreläsningar två gånger i veckan, tisdagar och fredagar kl. 8 e. m.

Lokal blir Whitlockska samskolan, Eriksbergsgatan 8 B.

Anmälningar emottagas å Rösträttsbyrån, Brunkebergstorg 24, där biljett å 3 kr. för hela kursen kan lösas.

Programmet för kursen blir följande:

I.

21 januari. Kommunalförvaltningens organisation och arbetsformer.

24 januari. Fortsättning av föregående ämnen. Förste sekreteraren i Svenska stadsförbundet, kandidat H. Lindholm.

28 januari. Kommunens finansväsen i Stockholm. Kamrer Hj. Nordwall.

31 januari. Folkskolan och dess överbbyggnad. Förste folkskoleinspektören K. Nordlund.

4 februari. Bostadsfrågan i Stockholm. Sekreteraren i Stockholms stads hyresnämnd, jur. kand. Math. Staël von Holstein.

II.

7 februari. Sveriges statskick.

11 februari. Fortsättning av föregående ämne. Fil. kand. Sigrid Björklund.

III.

14 februari. De politiska partierna och deras principer.

Liberala partiet. Professor N. Alexandersson.

18 februari. Socialdemokratiska partiet. Riksdagsman H. Hallén.

21 februari. Högerpartiet.

25 februari. Socialdemokratiska vänsterpartiet. Riksdagsman I. Vennerström.

28 februari. Kvinnornas ansvar inför nya rättigheter. Fröken Anna Whitlock.

Kvinnliga kommittéutnämningar.

Som medlem i Sociala rådet har utsetts fru Emilia Broomé med fru Signe Svensson-Westman som suppleant.

I den märkliga stora nya skolkommittén, varom meddelande offentliggjorts i presslägningsminuten för vår tidning, varför kommittén utförligare får omnämnas i nästa nummer, ha invalts fil. kand. Anna Brita Bergstrand, lärarinna i Whitlockska samskolan, och fröken Gerda Martin, föreståndarinna för elementarläroverket för flickor i Falun.

De kvinnliga lärarnas lönestat.

Läroverksöverstyrelsen har ingått till regeringen med framställning om att även lärarpersonalen vid de allmänna läroverken måtte få bli delaktig av den tillfälliga löneförbättring som ifrågasatts för vissa befattningshavare vid statsdepartementen och de centrala ämbetsverken. Denna löneförbättring skulle utgå med 1,000 kr. till manlig rektor och lektor, med 900 kr. till kvinnlig lektor och rektor samt manlig adjunkt, med 850 kr. åt kvinnlig adjunkt och med cirka 25 procent på lönen i första lönegraden åt övriga befattningshavare. Löneförbättringen är avsedd att tillämpas från och med den 1 januari 1919.

Lärarinneförbundens riksorganisation.

Nu konstituerad på tvänne möten i Stockholm.

Den 10 och 11 januari bildades i Stockholm den förut omtalade riksorganisationen av Sveriges lärarinneförbund. Inbjudare voro lärarinneförbunden i Stockholm, Malmö och Lund. Ordförande på mötet var fil. kand. Anna Brita Bergstrand.

Mötets uttalanden sammanfördes i tvänne resolutioner, som enhälligt antogs, så lydande:

"Med anledning av att regeringen förbereder en utredning, som bl. a. skall omfatta de enskilda skolornas förstatligande, uttalar mötet sin tillfredsställelse över att statens skyldighet att tillgodose den högre kvinnliga undervisningen i samma omfattning som den manliga härigenom principiellt erkännes.

Mötet uttalar den förvisningen, att vid den blivande omorganisationen den betydelsefulla uppfostrargärning, som de enskilda skolorna under stora uppoffringar utfört, måtte vinna tillbörligt beaktande och att den samlade erfarenheten utnyttjas.

I samband härmed önskar mötet starkt betona nödvändigheten av att de grundläggande hindren för kvinnans medlemsskap i resp. överstyrelser med det snaraste avlägsnas, så att kvinnor bli representerade även inom skolornas högre ledning.

Mötet förväntar att det uppskov av ett definitivt ordnande av lärarinornas löneförhållanden, som utredningen förorsakar, måtte kompenseras genom att staten beviljar så stora provisoriska lönetillägg, att lärarinorna i lönehänseende bli fullt jämställda med statssamskolornas lärarinnor."

"Mötet hyser den uppfattningen, att när privatläroverkens lärarekär vid ett förstatligande av flickskolan inträder i statens tjänst, rättvisan synes fordra, att de tjänsteår vid de privata läroanstalterna, som nu berättiga till uppflyttning i högre lönegrad, måtte få räknas kårens medlemmar till godo såväl för erhållande av ålderstillägg som vid beräkning av pensionsår för statspension."

Till förbundets och till dess arbetsutskotts ordförande valdes fröken A. B. Bergstrand. Till övriga medlemmar i arbetsutskottet utsågos fröknarna A. Sondén och H. Bergman med fröknarna G. Stendahl och L. Gustafsson som suppleanter.

Till det nybildade förbundet ha redan anslutit sig 703 lärarinnor vid 65 skolor.

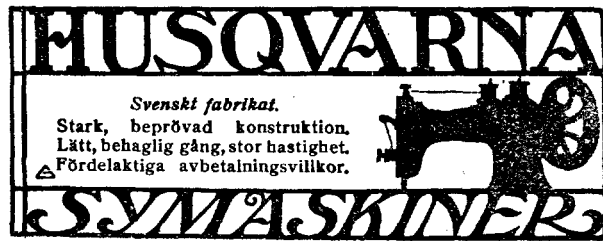
Kvinnorna som präster.

En hemställd till regeringen om större jämlikhet i kvinnornas rätt till stats-tjänst.

Styrelserna för Fredrika Bremer-Förbundet och Akademiskt bildade kvinnors förening ha i dagarna ingått till k. m:t med en gemensam framställning att kvinna måtte beredas rätt till tillträde till stats-tjänst i allmänhet.

I motiveringen betonas huru den nuvarande för kvinnor synnerligen knapp tillmätta befogenheten att innehåva statliga befattningar icke är i överensstämmelse med den ställning i övrigt kvinnorna intaga i samhället eller med de politiska rättigheter, som inom kort väntas bli dem tillerkända.

Bland de statsämbeten, vilka skulle komma ifråga att besättas med kvinnor, framhållas befattningar inom den administrativa och judiciella förvaltningen samt kyrkan. Den kvinnliga sakkunskapen torde vara av behovet påkallad i den högre skolledningen och även å mera självständiga ledande poster i verk med sociala och sanitära uppgifter samt inom socialförsäkrings- och fattigvårdens områden. Även inom landets domstolsväsen torde kvinnliga jurister kunna finna ett arbetsfält. Vad beträffar den prästerliga banans öppnande för kvinnor motive-



Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleuriste
Kgl. Hofblomsterhandel

Malmtorgsgatan 6, Stockholm

Söders "English School"

Engelska lektioner och översättningar.

Erstagatan 26.

Allm. Tel. Söder 36035.

Annie I. Scott.

ras detta tillfyllest redan av rådande prästbrist.

Skrivelsen yrkar, att de grundläggande hindren för att svensk kvinna må kunna utnämnas och befordras till i regeringsformen avsedda tjänster, måtte undanröjas samt att ändring måtte vidtagas i vederbörande författningar och reglementen så att svensk kvinna får behörighet till samtliga statstjänster, vilkas tillsättande icke sker i av regeringsformen bestämd ordning.

Rörande den i Sverige helt nya tanken att kvinnor borde få bli präster har bl. a. dr. Lydia Wahlström yttrat beaktansvärda ord om den grundliga fond av bildning och kunskap de nuvarande kvinnliga teologerna besitta.

De kvinnliga teologerna skulle icke som de dispenserade prästerna komma att sänka prästerskapets bildningsnivå och de skulle i flera fall just genom sitt säregna skaplyne kunna komma att verka kompletterande till den manliga arbetskraften. Hittills kan man lugnt säga att de hört till eliten bland teologerna både vad betygsmärker och religiöst intresse beträffar, och de ha också av sina lärare blivit bemötta med stor välvilja och tillmötesgående. Vad de redan hunnit prestera av organisatoriskt och pedagogiskt arbete inom den kristliga studentrörelsen och dess sociala verksamhet — arbeterskemöten och sommarhem för arbeterskor etc. — lovar gott för en fortsatt verksamhet inom liknande områden.

På andra håll än det prästerliga kallet finns det rik användning för de kvinnliga teologernas krafter, bl. a. som vetenskapligt skolade kristendoms-lärare inom flickskolan.

Vi ha i vårt land åtta kvinnliga teologie kandidater, av vilka en, seminarielektor Emilia Fogelklou, är känd som betydande skriftställare, två tjänstgöra som resesekreterare vid kristliga föreningar, en är gift med en präst och arbetar som sin mans medhjälpare i församlingsvärdens och skriftställerisamt två äro lärarinnor. Ett tiotal kvinnliga studenter ägna sig för närvarande åt teologiska studier i Uppsala och Lund.

Vad har hänt sedan sist?

"Om jag i morgon slites i stycken av det obevekliga ödet", svarar Ellen Key på en fråga av den norska tidningen Verdens Gang om freden, "skall jag gå bort med en orubblig tro på mödrarna bland alla folk. Tack vare detta ohyggliga krig har jag börjat förstå betydelsen av kvinnornas internationella solidaritet. Den blir hörnstenen i framtidens statsbyggnad."

En rolig episod från stadsfullmäktigevallet i Gävle sistlidne december berättar en brevskrivare till oss.

"Hemmets Räkenskapsbok"

utkommit i ny upplaga. Pris 80 öre.
Vid rekvisition av 10 ex. 25 % rabatt.

Rekvireras hos fru SIGNE THÖRNQVIST
Motala Verkstad.

Återförsäljare: Nordiska Kompaniet samt
Wennergrens Bokhandel, Drottningg. 63, Sthlm.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt

anordnar en politisk upplysningskurs för kvinnor 21 Januari—28 Februari.

Anmälningar emottagas å

RÖSTRÄTTSBYRÅN, Brunkebergstorg 24 I.
Pris 3 kr.

Lokal: Whitlockska samskolan, Eriksbergsg. 8 B.

En av de valda var lärarinnan fröken Elsa Bengtson. Valdagen gick hon förbi en tidnings anslagsfönster, framför vilken det var kö med anledning av valet. För att få reda på utgången av detta gick hon in i kön. Som hon är närsynt, sökte hon komma närmare, då en herre fattar henne i armen och skjuter undan henne med orden: "Det här angår ej kvinnor." Som hon själv stod upptagen som vald, angick det henne på det närmaste, men då hon vart så häpen över yttrandet och tyckte det hela var humoristiskt, drog hon sig stillastående tillbaka. Någon hade dock iakttagit detta uttryck av krampaktig manlig "spjörn mot udden" och satte in episoden i Gävle Dagblad.

En kvinna har blivit medlem av det norska "Handelslönsråd", där hon skall tillvarataga den kvinnliga handelskårens intressen över hela landet.

Denna nya norska kvinnliga ämbetsman är fru Carla Kjendlie. Hon är den enda kvinnan i rådet och innehar där en ansvarsfull och betrodd ställning.

På en medborgarfest i Kristianstad den 30 december talade kyrkoherde Aug. Bruhn, väl känd som en ihärdig förkämpe för kvinnans medborgerliga rättigheter. Han gav i sitt tal följande karakterisering åt författningsreformen:

"Människovärdet i vårt land fick komma till sin rätt, oberoende av kön och pengar. Det första att glädjas över vore, att kvinnorna få komma med. Väl kräver reformen vad den politiska rösträtten angår lagtima riksdagens beslut men den är dock tryggad. Det har varit en skam för Sveriges män, att de ej förr velat skänka Sveriges kvinnor deras naturliga rätt i staten. Hädanefter skola icke frågorna avgöras ensidigt manligt utan allsidigt mänskligt.

För mig såsom kristen präst är det, ytterst tal, glädjande detta, att människovärdet, oberoende av kön och pengar, kommit till sin rätt. Det är helt i kristendomens anda."

Rösträtt för Kvinnors

andra nummer för 1919 innehåller bl. a.:

Kvinnornas enhet. Av E. H.

Böra kvinnorna ha ett eget tidningsorgan? Av V. v. K.

L. K. P. R:s centralstyrelsemöte.

Två resolutioner.

Kvinnorna som präster.

Lärarinornas nya riksorganisation.

Politiska upplysningskurser.

Vad har hänt sedan sist?